

OKRUCIEŃSTWO (419) *sb n*

-eń- (415), -eń- (4).

Oba o jasne; -e- (43), -é- (2); -e- : -é- *KochPs* (4:1), *SiebRozmyśl* (4:1).

sg *N* okrucieństwo (65). ◇ *G* okrucieństwa (124). ◇ *D* okrucieństwu (10). ◇ *A* okrucieństwo (119). ◇ *I* okrucieństwem (37); -em (1), -(e)m (36). ◇ *L* okrucieństwie (22). ◇ *pl N* okrucieństwa (6). ◇ *G* okrucieństw (1). ◇ *D* okrucieństwom (1). ◇ *A* okrucieństwa (31). ◇ *I* okrucieństw (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Sklonność do zadawania cierpień i związane z tym postępowanie; crudelitas Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Cn; tyrannis PolAnt, Modrz; immanitas Modrz, Cn; diritas Calep, Cn; supplicium Miech; contumelia Vulg; acerbitas, ferocitas, severitas, trucitas, truculentia Mącz; atrocitas, feritas Cn (281) : OpecŻyw 146; RejPs 145; SeklWyzn Gv; Ani ludziom áni zwierzętom pánujemy/ mamy to łobie ná okrucieństwo prziniewolić ku służbie człowieká HistAl 17; łzukáiąc rozmáitych przyczyn ku okrucieństwu/ iákoby mogli wygládzić á wyniłzczyć łwemi frogółciami wierne Páńłkie. LubPs A4; Leop Iob 19 arg; BibRadz I 3b marg, II 39c marg; Ptolomeus Fífko/ [...] łiołtrę łwoię poiáwłzy zá zone/ s ktorą gdy dzyecię miał/ kazał ie iey zieść/ potym s krolełtwá wypędzon. Włzákże y drudzy po nim tákimże łie okrucieństwem pętáli BielKron 128v; [Tatarzy] łpalili miáłto/ á zamek ná rokowániu przez zdráde Rułką wzięli/ ná ktorým thák wiele ludzi płiekli áż krew łtrumieniem cíekłá do Wilły/ drugie pod łod kłádac thopili. [...] Náłzy prołtacy łkárzyli łie przed Pápieżem tego okruciełtwá na Tátáry. BielKron 361v; Widzieliłmy tám wiele miéłá człowieczego wędzonego wiłzac/ gdzie łie nam dżiwowáli iżełmy łnimi nie chcieli ludzkich cíal ieść [...]. Ktořełmy pothym vpomináli áby tákiego okruciełtwá przełtháli BielKron 445, 5, 59v, 60 marg, 113, 136 (16); Nero, Imię Cefárzá Rzimskiego bárzo okrutnego/ dla tegoż ymię yego Metaphoricos, miáłto okruciełtwá bywa brano. Mącz 246a, 2b, 364a, 390a, 467b; Prot A4; Tego też Gogá y Magogá włpomina y Ezechiel Prorok w prorocłwie łwoim/ iż łie miał rozłypác w wielkim okruciełtwie ná ziemi ná przełładowánie wiernych Páńłkich RejAp 170, 83, 112v; [to jest] głupłtwo [biáłyhgłow] zmiéłzáne z okruciełtwem: bo one łtáráią łie záwdy/ [...] iżby włzytcy [...] w wielkiey miłłści vmieráiąc/ w proch łie obraczáli GórnDworz Dd2v, B7, O4, 33, Y3, Dd4v; RejPos 100; Więc młnimamy áby tho s przyrodzonego okruciełtwá pogánin nád námi czynił/ iż pali domy náłze/ rołcina dziatki náłze RejZwierc 261, 258; BielSpr 61; Aleby kto rzekł/ że to byłá rzecz okruciełtwá pełná/ ludźmi hándlowác. ModrzBaz 78, 18; SkarJedn 333, 394; [ludzie] męłtwo y zołnierłtwo w okruciełtwo/ y łciłnienie rozumnego łtworzenia/ [...] obracáią. SkarŻyw 189; Ták wielka cnotá [...] pomoc nic nie mogłá/ prze wzburzenie onego okruciełtwá/ y Cefarłką złołć/ ktory chytro tákie morderłtwá nád Chrzełciány/ [...] rad widziáł. SkarŻyw 274, 126, 274 marg, 328, 441, 479; StryjKron 180; ReszPrz 95; Złeć włzędy okruciełtwo/ ále ná okrutne ludźi/ okrutnego potrzebá práwá. GórnRozm D3, D2 [2r.]; PaprUp L2v; Phil D2, K2; Gdzie ten lud/ [...] Któryby tę obrzyđłłć miał w łwym obyczáiu? Ofiárowác dżiateczki bogóm łpráwiedliwym/ [...] Ani tám gdzie łie ludzie ludźi náiadáią/ Tákiego okruciełtwá łprołnégo nie znáią. GórnTroas 71, 23, 24, 65; WujNT 85, 866; IEłliby Szłáchćic drugiému Szłáchćicowi rękę álbo nogę/ ábo ktory członek obyczáiem okruciełtwá/ [...] vciáł [...] SarnStat 1171; SkarKaz 422a; SkarKazSej 687b marg. [Cf też Przen BielKron 73v.]*

okrucieństwo przeciw(ko) komu (2): *GliczKsiąż* G2; Y któż z ludzi pobożnych zádrzeć [...] nie musí/ wważając takie okrucieństwo tych świętych oycow [tj. *papieży*] przeciwko [...] zwierzchności świeckiej *NiemObr* 167.

okrucieństwo na kogo (1): O íprofna Sodomo [...] z okrucieństwem^m twoim ná poddane y niedońtateczne *SkarKazSej* 705a.

okrucieństwo nad kim (39) [w tym: *nad sobą* (2)], *nad czym* (11): *RejPs* 158v; *GroicPorz* gg2v; zábito bękartá Piotrá Aloizyulá [...] dla iego niefláchetnego á brzydliwego záchowánia y okrucieństwa nád poddánymi *BielKron* 236, 298, 320v; Rozmyśláże łobie/ [...] iż sie dla ciebie tak wielkie okrucieństwo dzyeie nád thák świętym á fláchetnym ciálem *RejPos* [105]v; á ná wżem wielkie á wielkie okrucieństwo nád onym sie mieyfcem stáło. *RejPos* 350v, 100, [105]v, 111v, 195v, 247v, 260v; *RejZwierc* 41v; *ArtKanc* D13; *Phil* K. Cf *Zwroty*.

okrucieństwo z kim (1): wżákże [*cesarz Henryk 7/7*] nie mógł przełtác swoiego okrucieństwa thák z duchownymi iáko s świeckimi. *BielKron* 117.

okrucieństwo czyje [= *tego, kto jest okrutny*] [w tym: *G sb i pron* (53), *pron poss* (29), *ai poss* (24)] (102): *RejPs* 39v, 86v, 118, 158v, 204; *HistAl* I7v; *LibMal* 1551/160v; ich reku ich dotknięńiá równie się lękáám iáko katowfkiego okrucieństwa *MurzHist* O3v, Nv; *LubPs* A4v [2 r.], V3v *marg*; *GroicPorz* iiv; *Leop* 4. *Esdr* 11/43, 3. *Mach* 7/1; Wierni vtrapieni od niewiernych okrucieńthwá *BibRadz Is* 26 *arg*; Poginęli [...] nie fmiejąc dla okrucieństwa tyránów przyiác prawdy Bożey *BibRadz* II 141 a *marg*, I 3c *marg*, 451a *marg*, II 69d *marg*, 141 a *marg*; Cirpiál Senat Rzymłki tákież Plebei okrucieństwo Tárquiniulowo *BielKron* 104; [*Cesarz Otton*] Berengáryulá s fynem Woyciechem wypędził z Włoch dla ich okrucieństwa. *BielKron* 174v; Luter odpifał przeciw temu znáčząc mieyfcá v Dánielá Proroká okrucieństwo Papielkie yáwnie náznáczone byc *BielKron* 196; Słyżąc Rzymianie okrucieństwo Attile/ zbieráli sie przeciw iemu *BielKron* 298, 54, 54v, 59v, 114, 116v (21); *GrzegRóżn* C4v, I; *Mqcz* 248d, 321c; *LeovPrzep* b2, A3v; ktory [*Neron*] iest zábit prze okrucieństwo swoie *RejAp* 144, 170v; *Górndworz* Y2v, Y3v, Hh8; A okrutnikom iáko też záwżdy ná wielkie pomłty wychodziło okrucieństwo ich. *RejPos* 266, 21v, 247v, [249] [2r.], [249]v, 260v, 284v; *KuczbKat* 325; *BiałKaz* H3; *SkarJedn* 170, 395; Wyrwi mię/ z okrucieństwa człowieká ciężzkiego. *KochPs* 103, 16, 36; Tak fię było okrucieństwo Páwłowe wflawiło/ íż iáko owce przed wilkiem/ wierni przed nim vciekáli. *SkarŻyw* 82, 130, 152, 206, 245, 273 (9); Niemogł feierpiec onego plundrowánia á okrucieństwa Litewfkiego nijáki Sláhcíc Mazowiecki *StryjKron* 406, 477; *NiemObr* 167, 173; *ReszPrz* 68; *ArtKanc* K4, KI3; *Phil* E, K; *OrzJan* 20; Haeretyckie okrucieństwo. *WujNT* 382 *marg*] *SiebRozmyśl* D, H3; Ieżcze ná infzym mieyfcu Pan Bog okrucieństwo tego Pogánłtwá opiíuie *PowodPr* 8, 8, 58; Gdy Herod krol [...] dżiatki niewinne pobil: Rzymkie páńłstwo o iego okrucieństwie [...] wiedziáło. *SkarKaz* 517b, 546a; *SkarKazSej* 679b, 688a, 705a. Cf »okrucieństwo diabelskie«, »okrucieństwo szatańskie«.

okrucieństwo czyje [= *wobec kogo*] (1): [*Szwedzi*] vdáli fię ná wżytki złości ktore mogą byc wymyflone na świecie nagorłze/ tho iest ná hárdóść/ pijańłstwo/ niewłtydliwość/ okrucieństwo/ thák poddáných iáko gości *BielKron* 437v.

I sg w funkcji okolicznika sposobu: »okrucieństwem« = *okrutnie* (8): *LubPs* A4 [2r.], V3v; dla tego wielkim okrucieństwem popalono wiele ludzi/ ktore byc rozumiano thego przyczyná *BielKron* 212v;

wracaycie poŝpolite pieniądze/ pomocy Rzeczypoŝpolitey iefliŝcie ktore ŝobie przywłazczyli/ wielkim okrucieńtwn ná fkázę wŝytkich. *SkarKaz* 457b. Cf »okrucieństwem pomordować«, »prześladować okrucieństwem«.

W połączeniach szeregowych (24): Oczy czyrwone y też we łzach pływaiące znamionuie fwą wołą, pychę, okrucieństwo, wzgardzanie drugich, niewŝthyd, niewiarę, kłamŝtwo *GlabGad* N7; *SeklKat* K4; *GliczKsiąż* G3; *LubPs* A5; iákie tám okrucieńtwn/ łupieńtwn/ morderŝtwo nielithoŝciwe czynili Hiŝzpáni z Niemcy/ wyflowić trudno *BielKron* 204v, 125v, 200v, 437v; A przetoż my [...] nie wŝtráfzeni żadnym wołaniem/ pothwarzą/ ábo kłamŝthwy/ zdrádami/ y okrucieńtwnem/ krwáwých Sofiŝtów) [!] ták záváże wierzyć będziem iákochmy drzewiey wyználi *GrzegRóżn* C4v; *LeovPrzep* A3v; A tá zła wola [poddanych] niekiedy roŝcie/ częŝcią z nienawiŝci/ á gniewu/ prze iákie nieznoŝne od páná krzywdy/ ábo zelżenie/ prze łákomŝtwo/ łupieńtwn/ pychę/ okrucieńtwnem/ y roŝpuŝtne życie iego *Górndworz* Hh8, Ll4v; *RejPos* 21v; *BialKaz* H3; O oŝtáteczná nędzo/ w tych domiech/ w tych Mieŝciech kráinách/ mieŝkác w ták wielkiey roŝpuŝtnoŝci/ okrucieńtwnem/ á niekárnoci *ModrzBaz* 31 v, 71v; *KochPs* 107; *SkarŻyw* 87, 164; *CzechEp* 350; *ArtKanc* K4; *WujNT* 288; *SkarKazSej* 679b, 705a.

W przeciwstawieniach: »okrucieństwo ... łaskawoŝć, miękkŝć, miłosierne uczynki, miłoŝć« (4): *GliczKsiąż* G2v; A gdzie karánie zá iákie złoczyńtwno nie ieŝt opiŝáne/ tám złoczyńcá ma być karan wedle vznánia Sędziiego/ kthore więcey ŝye ma ŝkłániác ku łáŝkáwoŝci/ niź ku okrucieńtwnu. *GroicPorz* ii4v; [*Gieza*] będąc Kłiążęciem Węgierŝkim wzgárdził okrucieńtwno y obyczáie pogáńŝkie/ vdał ŝie wŝythek ná miłosierne vczynki *BielKron* 299v, 258.

W wyjaŝnieniu przenoŝni (4): á ten rog był od inych roźny w tym iź miał oblicze człowiecze [...] á wźdy był rog/ to ieŝt gwałt ŝczyry á okrucieńtwno. *BibRadz* I 451a *marg*; Morze tu znáczy kłiążętá niewierne y okrutne ktorych ŝię okrucieńtwno rozumie przez krew. *BibRadz* II 141a *marg*, I 451a *marg*; *CzechEp* 350.

W charakterystycznych połączeniach: okrucieństwo cięźkie, heretyckie, jawne, katowskie (2), niesłychane (2), odkryte (2), ojcowskie, papieskie, przyrodzone, silne, sprosne (2), ŝwięte, wielkie (21); okrucieństwo hardych, nieprzyjaciela (2), poganow (pogańŝtwa) (2), sędziow, sprzeciwnikow, ŝwiętych ojcow, zbrojnych; okrucieństwo na krzeŝcijany, na poddane; okrucieństwo nad ciałem zabitym, nad dziatkami, nad dziedzicmi (2), nad goŝćmi, nad mieszczany (2), nad nieprzyjacielem, nad przychodniami, nad umarłymi; okrucieństwo we władzej; pełny okrucieńŝtwa; brzydkoŝć okrucieńŝtwa, obyczaj, przyczyna, przyczynca; przyczyna ku okrucieńŝtwnu; jać ŝię okrucieńŝtwa, lękać ŝię, (po)mŝcić ŝię (2), obawiac ŝię, przestać (4), skarźyć ŝię, ujŝć, zakazowác (2); karać dla okrucieńŝtwa; do okrucieńŝtwa przywodzić; hamowác od okrucieńŝtwa (2), odwodzić (2), upokoić, utrapiony, wybawić, karać z okrucieńŝtwa, ŝmiać ŝię; poddany okrucieńŝtwnu; chwalić okrucieńŝtwno, cierpieć, karać, odłóżyć, rozŝzyrzyć, ukoić, uŝmierzyć, wnosić, wzgardzić; ćwiczyć ŝię na okrucieńŝtwno, patrzyć, udać ŝię, wystawiac; w okrucieńŝtwno wpaŝć, zawodzić; bronić ŝię okrucieńŝtwnem, pętać ŝię, popalić; poŝępowác w okrucieńŝtwnie, wytracić.

Zwroty: »okrucieństwo czynić (a. uczynić), okaz(ow)ać (a. ukaz(ow)ać), stroić, działać, płodzić, wieŝć, wypełnić« [*w tym: nad kim (23), nad czym (4)*] = *afficere suppliciis Miech; immanitatem exercere*

Modrz [szyk zmienny] (24:8:4:2:2:1:1): czemu takowe okrucieństwo nad zmarłym^m ciałem działacie? *OpecŻyw* 153v; *insanire, furere, saevum esse, ocrucyenstvo vkazacz BartBydę* 235; *MiechGlab* 48; A tak miy nalfz miły panie wždy ofobliwą pieczę nad nami pomniąc na okrucieństwo tych fprzećiwnikow ich/ ktore oni ftrogili nad miałtem Ieruláfem *RejPs* 204, 116v; *LibMal* 1551/160v; *GliczKsiąż* G2, G5; *LubPs* A5; *Leop* 2. *Mach* 5 arg; A w tym czáfu powadziła fie Medea w Kolchis z oycem fwoim Oetą o to okrucieństwo ktore nad gośćmi czynił *BielKron* 54; Grekowie ie [tj. *Trojan*] nad nádzyeię ich zwoiowali/ y okrucieństwo nad nimi vczynili. *BielKron* 61; á co fie tycze Skánderbegá zbiega náfzego/ tego wykorzeniemy z źiemie náfzey y z iego potomftwem/ á doftánęgo żywo włytko okrucieństwo okázę na iego ćiele. *BielKron* 255; z *Gottow: Cimbrow/ z Wándáłow/ niewymowna wielkość ludu rycerfskiego wyfzła/ nie chwáląc okrucieństwa ich ktore działáli będąc pogáni. BielKron* 293v, 54v, 60, 78v, 86v [2r.], 112v (21); *Grassor, [...] morduyę okrucieństwo wyode álbo przewodzę. Mącz* 148d; *Ne in eum existam erudelior, Abych okrucieństwa nad nim nie ftroył Mącz* 397a; *RejPos* 204; *KwiatOpis* D; *PaprPan* Lv; *Lecz ci co czynią ktorzi pienezney winy bronią? [...] okrucieństwo nad temi z których naywiętfze pożytki biorą/ płodzą ModrzBaz* 28; *gdy oycá takiego [tj. chcącego wystąpić z zakonu] náfzł [...] w kłodę go w fadził [...] y tak dłuęo trapił ćiało iego/ afz kfobie przyfzedł/ y oftátek żywotá fwego/ w práwey pokućie fzcześliwie dokonał. Dziękował bárzo oćiec fynowi/ ifz tak ono potrzebne y święte okrucieństwo nad nim czynił SkarŻyw* 572, 29; *StryjKron* 406; *Desaevio – Sroę fzie, płodzę okrucienftwo. Calep* 310b; *SkarKaz* 422b.

»okrucieństwem pomordować, wymordowany« (1:1): thákzey dzyatki ich/ y żonki ich/ y włyfcy ludzie niewinni ich/ frogim okrucieństwem byli wynifzczeni á wymordowani. *RejZwierc* 258v; *BielSpr* 61.

»prześladować okrucieństwem« (1): Czemu Attilá prześląduiefz lud Boży wielkim okrucieństwem? *BielKron* 298.

»okrucieństwa używać« [w tym: *nad kim* (5), *nad czym* (2)] = *exercere tyrannidem PolAnt* [szyk zmienny] (10): *MurzHist* C2v; *BibRadz Sap* 16/4; *BielKron* 303; *GórnDworz* D6v, Y3v; *CzechEp* 350; *Pátrz iáko wiele Tyránnow Kościoł Boży do tych czáfow burzyło/ iákiego okrucieństwa vzywáli ReszPrz* 5; *GórnRozm* D3; *Fálaryfz Kroi Sycyliyfki/ wielkiego okrucieńfthwá nad poddányimi fwymi vzywał Phil* K2; *WujNT* 556.

Wyrażenia: »okrucieństwo diabelskie« = *opętanie* (1): O Pánie IEzu Chryfće/ wybaw mię/ iákos wybawił [...] corkę niewiáfky Kánáneyfkiey od okrucieństwa dyabelfskiego *LatHar* 585.

»nieludzkie, nieczłowieczeńskie okrucieństwo« (2:1): A tak dla Páná Bogá nie chcieymy w łobie okázowác tego nie człowieczeńlkiego okrucieństwa [...] przeciw kościołowi Bożemu. *LubPs* A5; *Tytus* [...] zápowiedzwał pod gárdłem/ áby żadny z iego woýfká takiego nieludzkiego okrucieństwa nie czynił nad nieprzyiacielem żádnym *BielKron* 147, 155.

»nieznośne okrucieństwo« = *saevicia intolerabilis Mącz* (2): Tu w tey mierze iefť wielką niefpráwiedliwość/ á nieznośne okrucieństwo nad włáfnymi dziedźicmi/ gdy [...] práwie im to co ich iefť włáfnego z rąk wydźieráią. *GroicPorz* gg2v; *Mącz* 457b.

»potworne okrucieństwo« (1): *Zadney bez málá fchadzki ludzkiey niemáfz/ gđzieby kilku ránnych/ ochromionych/ [...] nie vyrzał. Lácno by ten obyczay był przyięť/ kiedy by niektorzi z*

iądowitemi fercy do tego niezawadzali: [...] rǎdzi że się ich wśzytcy boią: á ták żywą/ iż to iáwnie dawaią znác/ że się wtem potwornem okrucieńftwie kochaią [*se delectari immanitate*]. *ModrzBaz* 64.

»srogie okrucieństwo« = *ferox crudelitas Vulg* [szyk 1:1] (2): *Leop* 3.*Mach* 7/1; iákie to iest wielkie á frogie okrucieńftwo wydźierác pokarm duřzam zgłodniałym *BibRadz* *3v.

»okrucieństwo szatańskie (a. szatanowe), czartowskie, diabelskie« [szyk 3:1] (2:1:1): *BibRadz* *6v [2r.]; Aleć tho wśzytko rozumiał o ciele swoim/ ktore miał wydác ná odkupienie narodu ludzkiego/ wymuiąc gi z mocy á s frogiego okrucieńftwá czártowłkiego. *RejPos* 88; *LatHar* 624.

»okrucieństwem ściśniony (a. uciśnion)« [szyk 1:1] (2): Niedopuřczay mię/ ábych był wćiñnion okrucieńftwem ich ktorzy náładzili námię świádectwá fáłłfywe *RejPs* 39v; *SkarJedn* 91.

Szeregi: »groza a okrucieństwo« (1): iż gdy się [*miasto Tyrus*] rádowało s řpuřtořzenia Ierolimłkiego/ iáko mu Pan opowiedzyeć rořkazał [...] wielkie grozy á wielkie okrucieńftwá/ ktore miał nád nim wypełnić Potym czáfu řwego. *RejPos* 204.

»gwałt a okrucieństwo« (4): tedy się iuř iáwnym gwałtem á odkrytym okrucieńftwem oborzyć mieli ná wierne ludzi/ morduiąc ie á rozlewaiąc niewinną krew ich. *LubPs* A4, A4; *BibRadz* I 451a *marg*; LVcius Tárquinius pyřzny [...] panował Rzymiánom lat XXXV. nie práwem ále gwałtem á okrucieńftwem *BielKron* 103v.

»okrucieństwo i męki« (1): (*marg*) Papieř iest Antychrist ná żelaznym Piecu rořpalonym iezdżący [...].(—) Pięć rořpalony ná to máiac/ áby palił ty ktorzyby go zá Bogá ábo Páná nie przyięli: iemu się nie pokłónili: [...] Przez pięć okrucieńftwo y męki wśzelákie znácząc *CzechEp* 350.

»mord i okrucieństwo« (1): [*sultán turecki*] swoie zá Dunay poiłá/ áby tám oné wśzyłtkie ludzie ktorzy byli z miáłtá wyřzli poymáli: y ták tym řpofobem niefczeńné ono wśzytko zgromadzenie/ które się prowadźiło/ z wielkim mordem y okrucieńftwem wytrácił. *OrzJan* 104. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»nieludzkość i okrucieństwo« (1): Izráelczycy tákowem řprořnem vczynkiem thego Krolá ruřzeni/ widząc tháką w nim nieludzkoć y okrucieńftwo odciágnęli od niego. *BibRadz* I 203d *marg*.

»okrucieństwo i (a) niemiłosierdzie (a. niemiłóć)« [szyk 1:1] (2): teras powiedział [*Luter*]/ gdyź ták Papieř ieát w swoim okrucieńftwie á niemiłosierdziu iż przeciw mnie wydał řkazanie nieřlufnie *BielKron* 196; Drudzy [*panowie*] czeládzi heretyctwá dopuřzczaią/ [...] Smieię niemiłóć táką řludze y okrucieńftwo czynić/ który iedną pogrořką odprřwy vpámięć się może. *SkarKaz* 422b.

»sierzitość a okrucieństwo« (1): A przeto Dworzanin/ przeciwko nieprzyacielewi/ czáfu woienney potrzeby/ niechaj żywa řierdzitości řwej/ a okrucieńftwá *GórnDworz* D6v.

»srogóć, (i, a) okrucieństwo« (6): *BielKron* 258; Słuchayże pilno przyczyny/ dla czego się sřtála ták wielka řrogoć á to okrucieńftwo wielkie nád onym miáłtem wdzyećznym iego. *RejPos* 195v; *SkarŻyw* 528 *marg*; *GórnRozm* 13; *Calep* 328b, 937a.

»tyraństwo i okrucieństwo« (1): Syn Iřaákow Alexi wćiekl z oney trłogi/ y vdał się do Pápieřá/ Cefarzá/ y innych zachodnych Chřeřćian [...]/ oznáymuiąc im tyrańftwo y okrucieńftmo [!] Stryiá řwego [*który wylupił oczy jego ojcu*] *SkarJedn* 258.

»okrucieństwo a ucisk (a. uciśnienie)« (2): Stan ludzi od okrutników vtrapionych/ co się dziś iáwnye ná řwiecie okazało y w tych/ ktorzy [...] od okrucieńftwá á wćiřku vbogich przeřtác niechcą.

LubPs Y5v *marg*; tak zle tego wzywał/ iżz to ná wżytkę świecką hárdosć/ pychę/ rofkoży/ y okrucieńtwo/ á wćisnienie ludzkie obracał. *SkarŻyw* 164.

»okrucieństwo i złość« [szyk 1;1] (2): Ale iżz też łam [Aleksander Wielki] z wielkiego łzczęćcia w pychę podniełony [...] / vdał łye na okrucieńtwo y rozlieżne złoćci *HistAlHUng* A3v; *Phil* O4. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

Wyrażenia przyimkowe w znac. 'okrutnie, w sposób okrutny': »przez okrucieństwo« (1): A thu łie oczýłcyca/ iżz on Saulowi nie wzywał przez okrucieńtwo kroleřtwá iego. *LubPs* B5v.

»w okrucieństwie« (1): Mieczylław III. Stary. TEN w okrucieńtwoie prowadził łwe łprawy, Nie łtrzegąc prává, ni Polłkiey vłtawy. *KlonKr* Dv.

W *przen* (7) : włtąpiło okrucieńtwo twoie áż do Nawyřłřłego *Leop* 4. *Esdr* 11/43; ábowiemći wżyřtki mieřzkánia ćiemne ná źiemi nápełnione łą okrucieńtwoá. *BibRadz Ps* 73/20; Miły Pánie mnimałem ábych ludzi obieglł/ á ia iákies źwirzeta okrutne co łie łami iedzą/ przeto ie zgládzę by tak inych okrucieńtwoem nie zaráżili. *BielKron* 147; áby go od okrucieńtwoá/ w ktore łie iuz był/ zá niemałem czálem wpáll/ miał odwieřć *GórnDworz* Kk6; Przetóz ie pychá zewłřąd otoczyłá/ Fálřz/ okrucieńtwo/ niezbożnosć przykryłá. *KochPs* 107; Ponieważ Sodomłkie złoćci w Rzymie pánuia/ Egiptłkie też/ y Bábilońłkie okrucieńtwo/ ktorym łługi Boże vćiłkali/ nie mnief łię w Rzymie okázuie. *NiemObr* 173.

Wyrażenie: »okrucieństwo serca« (1): Gdyby widział á ono kogo ćwiertuia/ á mogłby go wybáwić/ y byłby winien/ y toby mu obiecał: coby zá okrucieńtwo było łercá twego/ gdyby tego nie vczynił? *SkarKaz* 386b.

Przen (5) : wolę łie dáć Pánu łwoiemu na łálkává kaźń/ niź nieprzyiacielowi álbo głodowi ná okrucieńtwo *BielKron* 73v.

okrucieństwo czyje (1): Sáma tá iest owczárnia domu Bożego zamczyłta [...] / Sámo to iest miáłto murem mocnym/ obtoczone/ y wřelákimi do boiu duchowne^{so} potrzebami y żywnosćia opátrzone/ w ktorym kto łię nie zámknief/ w okrucieńtwo około leżących nieprzyaciół wpádnief. *SkarJedn* 2.

a) *Ktoś okrutny* (3) : Lecź onę roznořć że zá prołtego łtanu człowieká dáć dzieięć grzywien/ á zá łłáchćicá łto grzywien ábo gárdłó/ okrucieńtwo iákies wymyřliło nie mądry Zakonodawcá. *ModrzBaz* 73.

okrucieństwo czyje (2): Włzákoź nawłáfnief pokázuiá łię [wyroki Boskie]/ w tym ołtátnich wiefow przeřładowánui okrucieńtwoá Tureckiego *PowodPr* 9, 31.

[Między znac. 1. i 2. granice częřto trudne do ustalenia.]

2. *Okrutny czyn, postępek, okrutne potraktowanie kogoř; impietas Vulg* (86) : *RejPs* 56; *MurzHist* Q2v; *LubPs* cc4 *marg*; Biłkup Moguntinłki [...] zebrał wiefie vbogich do łtodoły y zapalił ie mówiąc: Iź ći nie łą rozni od myřzy lud iesth niepożyteczny. pan Bog nie przećierpiáł mu te^{so} okrucieńtwoá/ wnet łie myřzy ze włřąd zebrały á nań łie rzuciły chcąc go zieřć *BielKron* 285; Roxané żonę Alexándiowę kazał [Kasander] poimáć/ náprawiłřy też áby iey dzyecię było zábito [...]. Włřákźe Pan Bog/ áćź tego okrucieńtwoá nie náđ łámym pomřćił/ ále náđ łyny iego. *BielKron* 127, 129v, 319v, 356; *RejAp* 105; *RejPos* 56, [108]v, 172v, [236]; Snadź pod czás drudzi myřłą o tym okrucieńtwoie. Iákby oycá y mátkę mogli ł łwiátá zgládzić *HistLan* B2v; Ale iźem łlyłzał iż łie bierzełř miáłtá tego dobyłřy

żadnego nie żywić/ przyfzedłem ná to ábych cie odwiodł od grzechu y od okrucieńfthwá tákiego *RejZwierc* 135; [*Sędzia*] wznák go [*św. Prymusa*] położyć á ołow mu w wftá rospuńczony lać/ y Felicyaná áby ná to okrucieńftwo pátrzył/ przywieść do niego kazał. *SkarŻyw* 532, 206; Ścięta pánná/ wnuk zrzucón z wieże: gárlá dáli Twei [...] (–) Powiedz to okrucieńftwo/ iáko wykonano *GórnTroas* 69, 70; *SiebRozmyśl* H3v.

okrucieństwo przeciw czemu (1): Bo też thám dopirkoż w onych Licemiernikoch/ á w onych Miŕtrzech náuczonych w zakonie/ nawiętŕze fie okrucieńftwá záczyć/ przeciwko fwiętey á zbáwienney náuce iego. *RejPos* 21v.

okrucieństwo na kogo (1): Ktorego okrucieńftwá ná fwoy narod gdy fie Iudás dowiedział/ [...] *Leop* 2.*Mach* 12/5.

okrucieństwo nad kim (25), *nad czym* [*w tym: żywotne* (1)] (4): Zábil tedy onego dnia Doech ósmđzyefiát y pięć kápłanów (*marg*) Okrucyenfthwo nád kápłany. (–) *BielKron* 66v, 112v *marg*; iáko fie tám było wftárfzyło ono fwięthe człowieczeńftwo ie⁸⁰ [*Jezusa*]/ widząc y wiedząc ony wŕzytki okrucieńftwá/ ktore fie dzyac miáły nád onym człowieczeńftwem iego niewinnym *RejPos* 104, [105]v; *SkarKazSej* 687b. Cf *Zwroty*.

okrucieństwo czyje [*w tym: G pron i sb* (12), *ai poss* (5), *pron poss* (5)] (20): *LubPs* A4v; Tulliá corá iego iádąc do domu tą vlicą/ gdi widzyálá iz woźnicá chciał omijác krolá zábitego/ kazálá mu przez oycá Tulliulá profto iechác (*marg*) Okrucyenfthwo Tulliey. (–) *BielKron* 103v, 173, 233v *marg*, 451v; iákie to bywa zátrowozenie ná fwiecie/ gdy fie poiáwi iákie nowe okrucieńfthwo czyie. *RejPos* [249], 193v, [249] [2r.]; *RejZwierc* 261v; *SkarJedn* 258; iáko [...] błogóŕławieni męczeńnicy/ wŕzytki chytrości y okrucieńftwá Tyránnow przemogli. *SkarŻyw* 399, 125, 441; *StryjKron* 712 *marg*; *ReszPrz* 5; Chriftus wŕlyfzawŕzy o Piátowym okrucieńftwie/ nápomina lud do pokuty. [Cf *PRzyfzli* też niektorzy ná ten czás/ oznáymuiąc mu o Gálileyczykach ktorych krew zmiefzał Piát z ofiárámi ich. *Luc* 13/1] *WujNT Luc* 13 *arg*; *SkarKaz* 517b; Wiele hiŕtoryi mamy/ ktore nam heretyckie okrucieńftwá nád Kátholikámi/ [...] oznáymuiá. *SkarKazSej* 687b, 687b *marg*.

okrucieństwo czyje [= *wobec kogo*] (1): Abowiem pan bog przyimuie czáfem na fwą pracą fpráwy iego [...] á od kogo inego broní káźdego okrucieńftwá iego. *RejPs* 62.

W połączeniach szeregowych (6): [*Cesarz Komodus*] vdał fie ná wŕzytki niecnoty/ pijańftwá/ fryierftwá/ okrucieńftwá etc. *BielKron* 150, 144v; *KwiatKsiąż* F3v; co dobrego fpráwiłá [*nowa nauka*]/ woyny/ mordy/ okrucieńftwá/ fpuŕtofzenie *ReszPrz* 92; ále żeby złoŕci/ grzechy/ okrucieńftwá byđz nie mogły/ temu z żadney ŕtrony wálze práwo nie zábiefzáło *GórnRozm* C2; *GórnTroas* 71.

Jako ostatni człón we wŕpólrzędnym połączeniu wieloczłónowym: »i ine okrucieńftwa« (1): ácz drudzy krolowie máią zá to/ [...] ftrárác fie o zhołdowanie gránicznikow ŕwoich: przeto záprawuiá ludzie w mordy/ w łupieftwo/ y w ine okrucieńfthwá *GórnDworz* Hh.

W charakterystycznych połączeniach: *okrucieństwo dziwne, heretyckie* (2), *niesłychane, wielkie (nawiętsze)* (11); *okrucieństwo czarta, tyranow; okrucieństwo nad ciałem, nad dziecicem (dziećmi)* (2), *nad kápłany, nad katolikami, nad mieszczany, nad ojcem, nad starcem; przyczyna okrucieńftwa, ku okrucieństwu; nie báć ŕię okrucieńftwa, dowiedzieć ŕię, przecierpieć, odwieść od okrucieńftwa; (z)dziwić ŕię okrucieńftwu* (2); *odrzućić okrucieńftwo, oznajmować, pomŕścić, przemoc, widzieć (uźrzeć)* (5),

wiedzieć, wycierpieć, wymawiać, zamyślać; pamiętać na okrucieństwo, patrzeć, podburzać, udać się, wystawiać; zaprawować w okrucieństwo; mścić się okrucieństwem, oskaradzon, ucisnąć; dowiedzieć się o okrucieństwie, usłyszeć.

Zwroty: »okrucieństwo (u)czynić (a. poczynić), (u)działać, wypełnić, stroić; okrucieństwo uczynione« [w tym: nad kim (19), nad czym (2); komu (1)] [szyk zmienny] (19:5:2:1;1): [Antioch] ná onymże miefcu ná kthorym [Andronik] okrucieństwo nád Oniaffem wypełnił [in quo in Oniam impietatem commiserat] kazał onego świetokraydcę zbáwić żywotá Leop 2.Mach 4/38; O kthorym okrucieńftwie nád narodem śwym vczynionym [factam in suam gentem crudelitate] gdy fię dowiedział Iudás/ onym mężom kthore przy łobie miewał rofkazał wziąć zbroie BibRadz 2.Mach 12/5; On potym okoliczne połády woiował y pułtofzył/ y miałto obiegl. A gdy ie wzyął/ okrucieństwo nád miefzczány/ y ludem połpolitym vczynił/ ścináiąc á dzyeci morduiąc. BielKron 88; Máryus przyciągnął z Afryki z woifkiem/ vczynił wielkie okrucieństwo w Rzymie/ ták iż wšytki rádne pány pobił. BielKron 130v; iáko wielkie łobie łzkody y okrucieńftwá poczynili/ vbogim ludziom (nie Celárzowi) może káždy bączyc BielKron 237; Iełfcze miał [Zelim] dwu brátu dobijać/ z kthorych ieden miał trzy łyny młodzieńce/ ktore połłał do brátá żeby łtryiá vblágáli á profili/ áby okrucieńftwá żadnego nád oycem niedziáłał. BielKron 259; Tám [niewiasty] wielkie okrucieństwo nád nimi poczyniły/ pobiwšy ie gęby nofy im zurzynawšy poliáły Przemyłłowi kłiążęciu BielKron 319v; kthora [tj. żona króla Przemysława] go profiła áby iá w iedney kofzuli do domu odełłał/ á okrucieńftwá nád niá nie dziáłał BielKron 368; [Turcy i Tatarowie] wielką łzkodę tákież okrucieństwo w Rułkich y w Podolłkich ziemiach vczynili tak iż lud leżał pobity po śláku iáko łnopie BielKron 399v, 50v, 91, 95v, 105v, 128 (19); RejPos [249], 262; Iż ty [...] pomorduiełz y dziatki y niewiáfty będziełz rozłiekawał/ á nád wšytkiemi á nád wšytkiemi wypełniłz okrucieństwo łwoie. RejZwierc 261v; W Weronie/ był wielki Tyran Ecelinus/ kthory wiele krwi niewinnie rozlewał/ y okrucieńftwá wielkie iáko łrogi okrutnik łtroił SkarŻyw 546, 271, 528; SiebRozmyśl D.

»[nad kim, nad czym] okrucieństwa użyć« (3): á thák czo chcecie tho znim czyńcie/ chcecieli go dáć pšom zyeść/ chcecieli teź okrucieńftwá inego nád nim vzyć/ iáko on nád wámi vmiał/ tho wam niechay wšytko wolno będzie GórnDworz Y3, Y6v; GórnTroas 26.

Wyrażenie: »nieznošne okrucieństwo (1): Kto chce obáczyć wielkie á nieznošne okrucieńftwá tych kthorzyby thákowe rzeczy łámi powinni miárkowác á hámovác BielKron 173.

Szeregi: »(nie) mord i (ani) okrucieństwo« (2): RejPos 266; Ná on čás Gottowie/ Wándalowie/ Hunnowie/ mizernie Fráncułką ziemię woiováli: mordy wielkie y okrucieńftwá czynili SkarŻyw 528. [Ponadto w połczeniu szeregowym 1 r.]

»srogość a (albo) okrucieństwo« (2): Kthory [czart] ty wšytki ine kłiążętá/ y mocarze zyemłkie podułfcza á łpráwuie ná łrogości á ná okrucieńftwá łwiátá tego. RejPos 131, 262.

»žłość a okrucieństwo« (1): to iełt ná więłtšy grunt á przycžyna ku wšytkim žłofciam/ á ku káždemu okrucieńftwu/ iż ludzie nie poználi co iełt Bog y co iełt Syn iego RejPos 137v. [Ponadto w połczeniach szeregowych 3 r.]

W przén (1) : vvažáymy łobie/ s przykłádu Piotrá świetego/ iáka iełt łtráłžliwa rzecz grzech/ á iáka pomłtá á okrucieńftwo zá nim chodzi z dekretów Páńłkich RejPos 177v.

3. *O zwierzętach: dzikość, krwiożerczość (2)* : zyemią będye krom prace káždy pożytek dawála/ miód y mleko z zyemie popłyną/ źwirzéta okrucieńtwá zápomnia *BielKron* 136v; iáko oná czwarta beftia v Dánielá/ inŕze okrucieńtwem przeięglá *PowodPr* 34.

4. *Niebezpieczeństwo, groźna sytuacja; męka; crudelitas Mącz (30)* : A nas dziś lepak ilekolwiek ná nas iáki včílk przypádnie iáko prętkiem rátkniem wípomaga/ dawáiąc fluffná žyznoć łtworzeniu káždemu y łtrzegąc go od okrucieńtwá wífelkiego. *RejPs* 203v; Bo gdy ludzye vporni tu ná nas powłtáli/ [...] By łprofná páłfczéką łwá nas nędzne požárli [...]. O błogóławyonyłz Pan który nas nye podał/ Lupem łrogich zębów ich y owísem nas wyrwał/ S tákyego okrucyeńtwá *LubPs* cc4v, S2v *marg*, dd6 *marg*; *BielKron* 308v; pomni pilnie ná ony łłowá tegož tho Páná á zbáwicielá łwego/ ktore mówił ku onym łwíętyym pániám ktore go prowadziły ná ie⁸⁰ łmierć/ płácząc nád nim one⁸⁰ okrucieńtwá *RejPos* [105]v, [108]v [2 r.], 163v, 223, 271; *RejZwierc* 151v; A iáko oni męczennicy/ dla tego krew łwoię wylewác dopułciłi/ łłz łię dyáblu w ofiárowániu poniżyć niechćieli: co czyniác wnetże od one⁸⁰ okrucieńtwá wolnoć by byli mieli *SkarŻyw* 36; ZA obrok połóžę łłowá Konłtántyná wielkiego/ ktore ná ten czás łłyzłąc o takim morderłtwie Chrzełciáńłkim w Perłfey do krolá Saborá piłál: chcąc wybawić z onego okrucieńtwá niewinne Chrzełciány. *SkarŻyw* 306; *LatHar* 227.

okrucieństwo czego (3): ták iáko pímo powieda o łłółciwym człowieku/ łz przyodzyanie iego będye czerwł/ [...] á trunná ábo pogrzeb iego piekło łrogie y ze włzythkimi okrucieńtwy wiecznymi iego. *RejPos* 264, 112; *RejZwierc* 261.

okrucieństwo nad kim [= nad sobą] (1): kazano go wrzucić do wiecznych ciemnic/ á do wiecznego á do okrutnego wíęzienia/ tám gđzye iuż wiekom wiecznie mułłi vżywác dziwnego á niełłycháne⁸⁰ okrucieńtwá nád łobá. *RejPos* 248.

okrucieństwo czyje [w tym: pron poss (4), G pron (1), ai poss (1)] (6): Połłáli tedy Zydowie połły do Tyberyulá Cefarzá/ źáłuiąc łie ná Piłatá łwoiego okrucieńtwá *BielKron* 140v; *RejAp* 31v; *RejPos* 265v, 277, 319v; O łynu móy/ będzieli tēž to kiedy w rzeczy/ Ze twé łpráwy bogowie będą mieć ná pieczy? [...] Gđy wyrwiełz z rąk oyczyznę nieprzyácielowi? Gđy łie zemłciłz oycowłkiéy krwi y okrucieńtwá *GórnTroas* 35.

W przeciwstawieniu: »rozkosz ... okrucieństwo« (1): Pro delitiis crudelitas illi fuit, Miáłto roskofzy okrucieńtwo miał. *Mącz* 323a.

W charakterystycznych połączeniach: łękać się okrucieńtwá, płákać, łtrzec, używác nad sobą, zemłcić się, źáłowác; wybawić z okrucieńtwá, wydrzec, wyjác, wyrwác; przypatrowác się okrucieńtwu; (z)niełć (na sobie) okrucieńtwo (3); patrzec na okrucieńtwo, wydany.

Wyrażenie: »wieczne okrucieństwo« = męki piekielne [szyk 2:1] (3): A wy łie vłtráłzcie niebožátká/ [...] wvážywłzy łobie to oboie/ iáki to ielł łtrách [...] zołtác z mámym á s ciemnym kłiážęcim łwiátá tego ná wieczne okrucieńtwá *RejPos* 319, 264, 265v.

Szeregi: »bolełć, okrucieńtwo« (1): który [*Chryłtus*] ná łię przyiáł thákie ciáło iákie ielł ciáło twe/ łz włzytki bolełci/ włzytki okrucieńtwá ná łobie zniełć mogłó *RejPos* 106.

»męka a okrucieńtwo« (1): łz dołycies nędzniku rołkofzował zá krotkiego czáłu żywothá twoiego/ iuż tēž nielza iedno łz wiecznie mułłz vżywác męki á wiecznego okrucieńtwá łwoiego. *RejPos* 265v.

»morderstwo albo okrucieństwo« (1): O którym [wołaniu do Boga] też ielcze z łáfki Bożey nic nie flichác/ áby fie kto miał powoli vciekác do miłolierdzia iego święthego/ áz gdy iuż práwie/ iáko ono powiádaią/ mroz wżytkich przyrázi/ iz przypádnie iákie morderstwo álbo iákie okrucieństwo fwiátá tego *RejZwierc* 261.

»okrucieństwo a niebezpieczeństwo« (1): Rozmyśl fie/ iz iuż przyźedł krol twoy do záburzonego krolethwá fwiátá thego/ ktory cie może wydrzec ze wżytkiego okrucieñtwá á niebefpieczeńthwá iego. *RejPos* 112.

»srogość a (albo) okrucieństwo« (4): Iz dofyćieś tu vżywał roskolzy ná tym fwiecie/ iuż też nielza iedno muśilz vżywác wielkich Trogości á okrucieñtwá po śmierci fwoiey. *RejPos* 162, 277, 319v; *RejZwierc* 261v.

5. *Jedynowładztwo oparte na przemocy: tyrania, despotyzm; tyrannis Mącz, Calep, Cn* (6) : Existit ex victoria Tyrannis, Z wyciętwa powftáye okrucieñstwo. *Mącz* 396d; *Calep* 1097a.

okrucieństwo czyje [ai poss] (3): Aczkolwiek rzeczy wiele iest/ które iáśnie okázuią/ iáko iest wátłé y słabe okrucieñstwo Tureckie *OrzJan* 23, 31, 43.

Szereg: »tyraństwo, okrucieństwo« (1): y ták to tyrañstwo/ to okrucieñstwo [...]/ zá pomocą da Pan Bóg páńską vpádnie. *OrzJan* 33.

6. *Czyn haniebny, godny napiętnowania* (1) : Pátrzay iáko krolethwá okrutnie powftáią [...]. Ielli to nie íroga rzecz/ [...] Iz dwa hárdzi powftána/ á bez wżey przyczyny/ Leie fie krew niewinna/ ták práwie bez winy. O wżzechmogący Boże/ iákie okrucieñstwo/ Ledá prze nędzny vpor/ wdác fie w to ízaleñstwo. *RejWiz* 172.

7. *To, co jest straszliwe, wzbudza strach; ira Vulg* (3) : Strách y lękánie wielkie przydzie ná ziemię/ ták iz ci co vyżrá ono okrucieñstwo/ będą lię lękác [et horrebunt qui videbunt iram illam] y przed tym drzec. *BibRadz* 4.*Esdr* 15/36; Abowiem co iest ítráźliwższego á co więcey może zátrząść zyemią/ ták iz drzec muśi przed okrucieñtwem/ iedno wzgárdzenie á zgwałcenie wiernego słowá Páńkiego? *RejAp* 63.

W połączeniu szeregowym (1): Słyżelichmy iuż ízyroko ítráchy/ okrucieñtwá/ á rozliczne zátrzęsienie ziemie/ gdy náłze słóńce fwiáthłóści Pan náłz Iezus Kríftus bywa zácmmion od fáłszerzow tego nędznego fwiátá *RejAp* 66.

8. *To, że coś jest okrutne [w tym: czego (8)] (10) :*

a. *To, że realizacja czegoś może spowodować cierpienia* (4) : wierny á niewinny Páńki/ [...] by też przyźedł y ná okrucieñstwo łádu iákiego/ á ná koniec y śmierci/ nigdy zapłátá iego nie zginie. *RejPos* 266v, 267v; Ale po zábiciu Domicyaná/ gdy Aktá ábo konstitucye iego/ dla wielkiego okrucieñtwá/ od íenatu Rzymkiego były káfowane; [...] wrocił lię Ian S. do Efezu *WujNT* 299; A ielcze wietźze okrucieñstwo iest fámo práwo Polkie/ ktore lud gburfki poddawa pod sláchecką niewolą. *PowodPr* 68.

b. *To, że coś jest dotkliwe* (2) : Pírwża cząłtká tey pieśni ma w łobie žalobę á vlkárzenie ná okrucieñstwo więzyenia Bábitońkiego *LubPs* dd5v; Iz ielli fie nádemną dzyeie to okrucieñstwo męki moiey iáko nád niewinną á nádzyeloną rołzczką/ [...] což fie owżem ielcze stánie nád onym [...] złościwym narodem *RejPos* 106.

c. *To, że coś jest straszne (2)* : Bo się oto [jego wola] iakoby i pokuśc nieśmiała/ fkoron na okrucieństwo wczynku łwe⁸⁰ weirzał *MurzHist* K3; A Gdy wżrzycie okrucieństwo spułtożenia/ kthore ielt opowiedziano od Dánielá Proroká/ [...] Thedy ci kthorzy w żydoftwie będą/ niech wciekaią ná gory *RejPos* 258v.

d. *To, że coś jest wielkie, znaczne, intensywne (2)* : Rozumiey o Pietrze iż tám máłe okrucieństwo mogło być grzechow w sumnieniu iego *RejPos* 177; A będą prośc [...] fkał áby łie im otworzyły/ áby łie wżdy mogli gdzye zákryć przed okrucieństwem ftráchu onego. *RejPos* 222v.

Synonimy: 1. *nielitościwość, nieludzkość, nielutość, niemiłosierdzie, niemiłosierność, niemiłość, srogość, złość*; 4. *przygoda, srogość*; 5. *tyraństwo*.

Cf **OKRUTNOŚĆ**

LWil